

**SCOPUS VE WOS VERİ TABANLARINDA YENİ MEDYA OKURYAZARLIĞI
KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**
COMPARISON OF STUDIES ON NEW MEDIA LITERACY IN SCOPUS AND WOS
DATABASES IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Doç. Dr. Osman Vedüd EŞİDİR¹, Dr. Gökhan BAK², İsmail GÜNDÜZ³

¹ Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE
ORCID ID: 0000-0003-2029-4758

² Doktora Öğrencisi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İngilizce
İşletme Doktora Programı, Adana/TÜRKİYE
ORCID ID: 0000-0003-4520-0930

³ Okul Yöneticisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Adana/TÜRKİYE
ORCID ID: 0000-0001-8646-2596

Özet

Bu araştırmanın amacı, Scopus ve WoS veri tabanlarında yer alan yeni medya okuryazarlığı konulu akademik çalışmaları farklı değişkenler açısından incelemek ve bibliyometrik profillerini ortaya koyarak, karşılaştırma yapmaktır. 31 Mayıs 2023 tarihinde Scopus ve WoS veri tabanlarında “all fields” bölümü seçilerek, arama motoruna “new media literacy” kelimesi yazılmıştır. Elde edilen veriler; atıf durumlarına, yıllara, yazarlara, türüne, kurumlarına, araştırma alanlarına, yazıldığı ülkeye ve yazım diline göre ayrılarak incelenmiştir. Tarama sonucunda; WoS’ta 101 adet, Scopus’ta 1671 adet akademik çalışmaya erişim sağlanmıştır. En fazla atıf alan eserin her iki veri tabanında da yer alan 2002 yılında yazılan makaleye ait olduğu görülmüştür. Yeni medya okuryazarlığı konulu ilk çalışmanın WoS’ta 1996 yılında, Scopus’ta ise 1997 yılında yazıldığı belirlenmiştir. En fazla çalışması olan yazarın WoS’ta 4 adet, Scopus’ta 13 adet çalışmaya sahip olduğu, her iki veri tabanında da makale türünde çalışmaların yoğunluklu olarak yazıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca en fazla çalışmanın yazıldığı kurum olarak her iki veri tabanında da Nanyang Teknoloji Üniversitesi’nin yer aldığı, aynı şekilde ülke bazında Amerika’nın her iki veri tabanında da birinci sırada bulunduğu görülmüştür. Araştırma alanı olarak WoS’ta eğitim bilimleri ağırlıklı olarak yer alırken, Scopus’ta sosyal bilimlerin yoğun olduğu belirlenmiştir. Her iki veri tabanında da akademik çalışmaların çok büyük oranda İngilizce dilinde yazıldıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca, VOSviewer yazılım aracı vasıtasıyla hem WoS hem de Scopus için ülke ortak yazarlık ağı haritası, yazar ortak atıf ağı haritası ile anahtar sözcük birlikteliği ağı haritası oluşturulmuştur. Ülke ortak yazarlık ağı haritası incelendiğinde; her iki veri tabanı için de en yoğun bağlantıya sahip ülkenin Amerika olduğu görülmüştür. Yazar ortak atıf ağı haritasına bakıldığında ise, bağlantı bağı en yüksek yazarın WoS için Clinton, Katie, Scopus için Lin t.-b. olduğu sonucuna varılmıştır. Oluşturulan anahtar sözcük birlikteliği ağı haritası incelendiğinde; en yoğun kullanılan kelimelerin; WoS için new media literacy, media literacy, new media, social media, fake news ve university students olduğu, Scopus için ise media literacy, social media, digital literacy, literacy ve new media literacy olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Medya, Yeni Medya, Yeni Medya Okuryazarlığı, Scopus, WoS, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer Yazılım Aracı, Bibliyometrik Haritalama.

Abstract

The aim of this research is to examine the academic studies on new media literacy in Scopus and WoS databases in terms of different variables and to make comparisons by revealing their bibliometric profiles. On May 31, 2023, the "all fields" section was selected in Scopus and WoS databases, and the word "new media literacy" was written in the search engine. Obtained data were classified according to citations, years, authors, type, affiliations, research areas, countries, and language of writing. As a result of scanning, 101 academic studies in WoS and 1671 in Scopus were accessed. It was seen that the most cited work belonged to the article written in 2002 in both databases. It was determined that the first study

on new media literacy was written in WoS in year 1996 and in Scopus in year 1997. It was concluded that the author with the highest number of studies had 4 studies in WoS and 13 studies in Scopus, and studies mostly appeared in this databases were in the type of article. In addition, it was seen that Nanyang Technology University was included in both databases as the institution where the highest number of studies were done, and the USA was ranked first in both databases on a country basis. While educational sciences are predominantly included in WoS as a research area, it has been determined that social sciences are predominant in Scopus database. In both databases, it was concluded that most of the academic studies were written in English. In addition, country co-authorship network map, author co-citation network map and keyword association network map were created for both WoS and Scopus via the VOSviewer software tool. When the country co-authorship network map is examined, for both databases, it has been seen that the country with the most intense connection is USA. Looking at the author co-citation network map, it is seen that the author with the highest linkage is Clinton, Katie for WoS, Lin t.-b for Scopus. When the generated keyword association network map is examined; the most frequently used words for WoS, it was determined that they were new media literacy, media literacy, new media, social media, fake news and university students, and for Scopus they were media literacy, social media, digital literacy, literacy and new media literacy.

Keywords: Media, New Media, New Media Literacy, Scopus, WoS, Bibliometric Analysis, VOSviewer Software Tool, Bibliometric Mapping.

GİRİŞ

Demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan ve dördüncü güç olarak görülen medya, en genel anlamda halkı bilgilendiren ve haber alma hakkını sağlayan bir yapıya sahiptir. On dokuzuncu yüzyıla kadar basın; halkı bilgilendirme ve haber verme amacını güden bir yapıdayken on dokuzuncu yüzyıldan itibaren ideolojik, ekonomik ve politik bir güç olmaya başlamıştır. Bu gücü de yirminci ve yirmi birinci yüzyılda giderek artmaya devam etmiştir (Lazar, 2009, s. 9-10).

Geleneksel medya internet unsurunun eklenmediği bir ortamı belirtir. İnternet, ABD Savunma Bakanlığının 1960'lı yıllarda geliştirdiği bir proje ile hayatımıza girmiştir (Elden, 2013, s. 261). İnternet, günümüzden çok uzun yıllar önce hayatımıza girse de, dünya üzerinde hızla yayılması ve aktif kullanıcı sayısının artması ile bağlantılı olarak küresel bağlamda kullanımı 2000'li yılları bulduğu söylenebilir. Yeni medya; radyo, televizyon, kitap gibi geleneksel medyadan farklı olarak internet ağlarını, etkileşimsel medyayı ve sosyal iletişim medyasını ifade etmektedir (Binark, 2014, s. 15). “Geleneksel medya ile yeni medya ayrımının temelinde internet vardır. İnternet olmasaydı belki de teknolojik gelişmeler paralelinde geleneksel medya araçları sadece gelişme gösterecek ve dijital medya olarak ifade edilecekti. Ancak teknolojik gelişmelere ek olarak internetin ortaya çıkması alternatif medya ya da yeni medya kavramını ortaya çıkarmaktadır” (Akgül Arslan, 2022, s. 279).

Medya okuryazarlığı, kitle iletişim araçları vasıtasıyla iletilen mesajların doğru anlaşılmasına ve yorumlanmasına gereksinim duyar. Bu şekilde etkin bir okuma yapan vatandaşlar da demokratik değerlerin oluşmasına yardımcı olurlar (İrvan, 2002, s. 229). “Gerek geleneksel gerekse de yeni medya okuryazarlığı 21. yüzyılda medya okuryazarının sahip olması gereken becerileri kazandırmak adına farkındalık yaratan öncü bir eğitim hareketidir. Yazılı metinlerin yanında, görsel okuryazarlık bir başka deyişle görsel metinleri de okuyabilme becerisi doğru anlama, analiz etme, değerlendirme ve muhakeme edebilme becerilerini de kapsamaktadır” (Karaduman, 2019, s. 687).

Yeni medya okuryazarlığı, medya okuryazarlığı mantığında olduğu gibi, yeni medya üzerindeki mesajların doğru okunmasını ve anlaşılmasını gerektiren bir okumaya sahip olmak denebilir. Bu bağlamda yeni medya ortamında sunulan mesajların doğru anlaşılması ve aktarımı için, yeni medya okuryazarlığı konusunda yeterli bir donanıma sahip olmanın gerekliliği yadsınamaz. Bunun için de yeterli bir eğitim ile güvenilir ve doğru kaynaklardan istifade edilmesi önem taşımaktadır.

Yeni medya okuryazarlığı konusunda yapılan bir araştırmada, İstanbul'da görev yapan 620 öğretmenin farklı değişkenler açısından yeni medya okuryazarlığı düzeyleri incelenmiştir. Araştırmaya göre, öğretmenlerin yeni medya okuryazarlığı düzeylerinin cinsiyet, eğitim durumu ve kıdem yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna varılmıştır (Çizmecici ve Karabağ Köse, 2021). Başka bir araştırmada ise, 335 üniversite öğrencisinin yeni medya okuryazarlık durumları incelenmiştir. Yeni medya okuryazarlık ölçeğinin kullanıldığı bu çalışmada, öğrencilerin yeni medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Göksel ve Caz, 2020).

Günümüzde bibliyometrik araştırmaların sayısı giderek artmakta ve bu konuda yapılan çalışmalar yol gösterici niteliğe sahip olmaktadır. Bibliyometrik analizle yapılan çalışmalar, ilgili konuda yapılan araştırmaların tarihsel açıdan ilerleyişini ortaya koymanın yanı sıra gelecekte yapılması düşünülen çalışmaların da önünü açmanın etkin bir yolu olarak düşünülmektedir (Eşidir ve Gültekin, 2023:64). “Bibliyometrik araştırmalar, bilim dallarının kendi alanlarındaki yayın yeterliliğini; yayın sayısı, yayın niteliği, yayın yapılan dergilerin ait olduğu indekslerin seçimi gibi ölçütler ışığında değerlendirerek, geleceğe yönelik bilim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olur” (Alkan, 2014, s. 42).

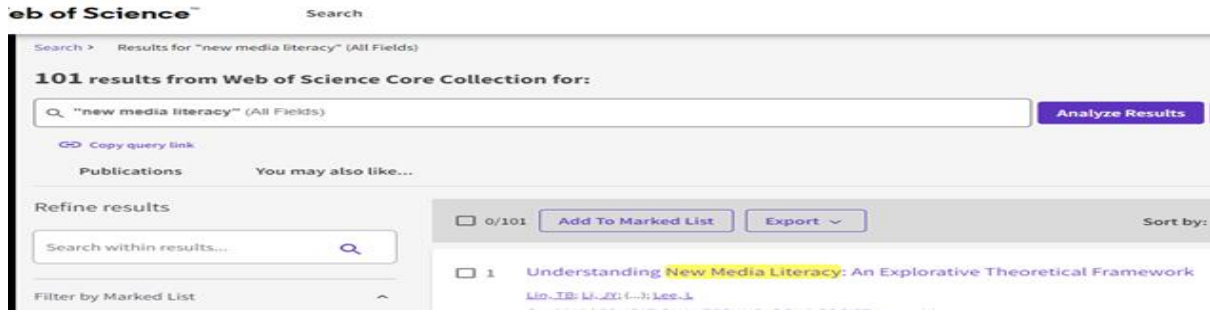
Bibliyometrik araştırmalar için, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Scopus, WoS, Sobiad, Ebsco, Proquest, Pubmed gibi birçok veri tabanından istifade edilmektedir. Birçok bilim dalı, konu, olgu, dergi, bildiri, makale, kitap bibliyometrik analiz için incelenmekte, bibliyometrik profilleri belirlenmektedir. Yapılan bir araştırmada, sosyal medya gazetecilik/habercilik konularını içeren, 2009-2021 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış 115 adet makale bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, kullanıcı boyutuna odaklanan çalışmaların az olduğu ve bu yönde çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır (Kubilay ve Ova, 2022). Başka bir araştırmada, medya okuryazarlığı alanında yapılan 65 adet lisansüstü tez, farklı değişkenler açısından incelenmiş, içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek, kategorilerine ayrılmıştır. Ayrıca kategorilere ait yüzde-frekans hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda; en fazla nicel yöntemlere başvurulduğu, en fazla tezin 2013 yılında tamamlandığı ve en fazla örneklem türü olarak da ortaokul öğrencilerinin seçildiği görülmüştür (Erdem, 2018). Scopus veri tabanında yer alan Türkiye’de yazılmış siyasal iletişim konulu akademik çalışmaların bibliyometrik profilinin ortaya konduğu bir araştırmada; siyasal iletişim konusunda dünyada ilk çalışmanın 1952 yılında ülkemizde ise 2004 yılında yazıldığı, en fazla sosyal bilimler alanında ve makale türünde ele alındığı, anahtar kelime olarak da en fazla siyasal iletişim kelimesinin kullanıldığı belirlenmiştir (Eşidir vd., 2023). YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinde müzik ve iletişim konulu tezlerin farklı değişkenler açısından ele alındığı bir araştırmada, incelenen tezlerin; büyük oranda Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, yüksek lisans seviyesinde, Türkçe ve devlet üniversitesi yoğunluklu olarak yazıldığı sonucuna varılmıştır (Bak, 2023a). WoS veri tabanında yazılmış yerel basın konulu akademik çalışmaların bibliyometrik profilinin ortaya konduğu bir çalışmada ise, araştırma sonucunda yerel basın konusunda ilk çalışmanın 1977 yılında ele alındığı, çoğunlukla makale türünde, İngilizce, ESCI ile SSCI indekslerinde yazıldığı görülmüştür (Eşidir ve Bak, 2023). Yapılan en güncel çalışmalardan birinde ise, WoS veri tabanında yer alan göstergebilim konulu akademik çalışmalar ele alınmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalarla sınırlandırılmış, 106 adet akademik çalışma farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu konuda ilk çalışmanın 1992 yılında yapıldığı, en fazla atfın 2021 yılında alındığı, büyük oranda Türkçe yazıldığı ve en fazla “Semiotic” anahtar kelimesinin kullanıldığı sonucuna varılmıştır (Bak, 2023b).

Yapılan literatür taraması sonucunda, yeni medya okuryazarlığı konusunda Scopus veya WoS üzerinde yer alan verilerden istifade edilerek, bibliyometrik profillerin karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda alana katkıda bulunmak ve bu araştırmayla yeni medya okuryazarlığı konusunda yapılan çalışmaların eğilimlerini incelemek ve gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutmak amaçlanmıştır.

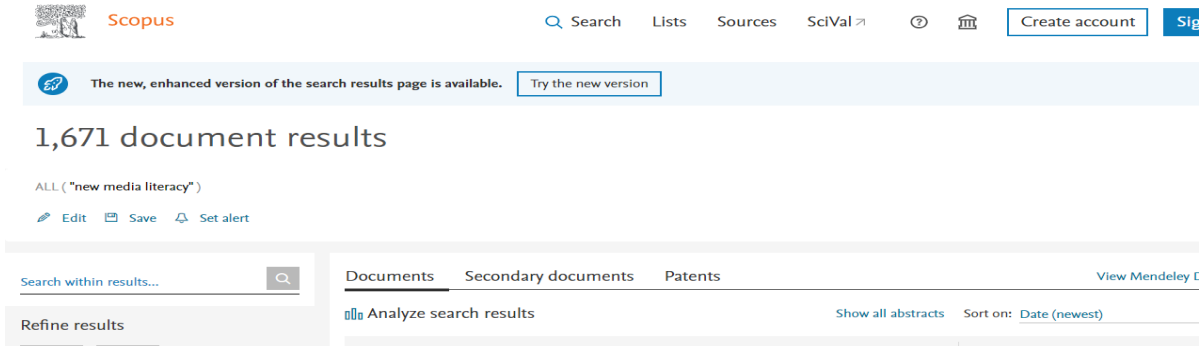
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada, akademik çalışmaların araştırılması konusunda en fazla tercih edilen iki büyük veri tabanı olan WoS (WoS, 2023) ile Scopus (Scopus, 2023) içinde yer alan yeni medya okuryazarlığı konusunda yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik profilinin çıkarılması ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Böylelikle her iki veri tabanında da yer alan yeni medya okuryazarlığı konusundaki çalışmaların eğilimleri, değişimleri ve yenilikleri ortaya konulmuştur.

31.05.2023 tarihinde ilgili veri tabanları üzerinde all fields bölümüne “new media literacy” yazılarak elde edilen sonuçlar farklı değişkenler açısından değerlendirilmiştir. WoS veri tabanında 101 adet akademik çalışmaya rastlanmıştır (Resim 1).

Resim 1. WoS Veri Tabanında Yer Alan Akademik Çalışma Sayısını Gösteren Ekran Görüntüsü Aynı şekilde Scopus veri tabanında, 31.05.2023 tarihinde ilgili veri tabanları üzerinde all fields bölümüne “new media literacy” yazılarak elde edilen sonuçlar farklı değişkenler açısından değerlendirilmeye alınmıştır. Scopus veri tabanında 1671 adet akademik çalışmaya rastlanmıştır (Resim 2).

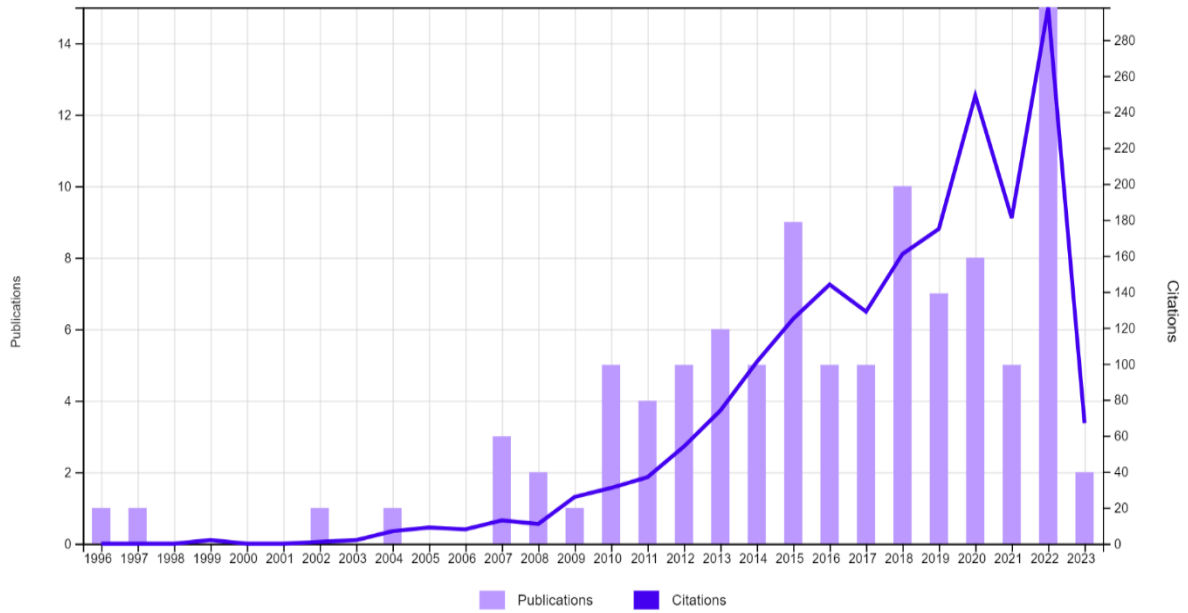

Resim 2. Scopus Veri Tabanında Yer Alan Akademik Çalışma Sayısını Gösteren Ekran Görüntüsü

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Wos ve Scopus veri tabanlarından elde edilen veriler; atıf durumlarına, yıllara, yazarlara, türüne, kurumlarına, araştırma alanlarına, yazıldığı ülkeye ve yazım diline göre ayrılarak incelenmiştir. Grafikler ve tablolar yardımıyla veriler sunulmuştur. Ayrıca VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, hem WoS hem de Scopus’tan elde edilen veriler kullanılarak, ülke ortak yazarlık ağı haritası, yazar ortak atıf ağı haritası ile anahtar sözcük birlikteliği ağı haritası oluşturulmuştur.

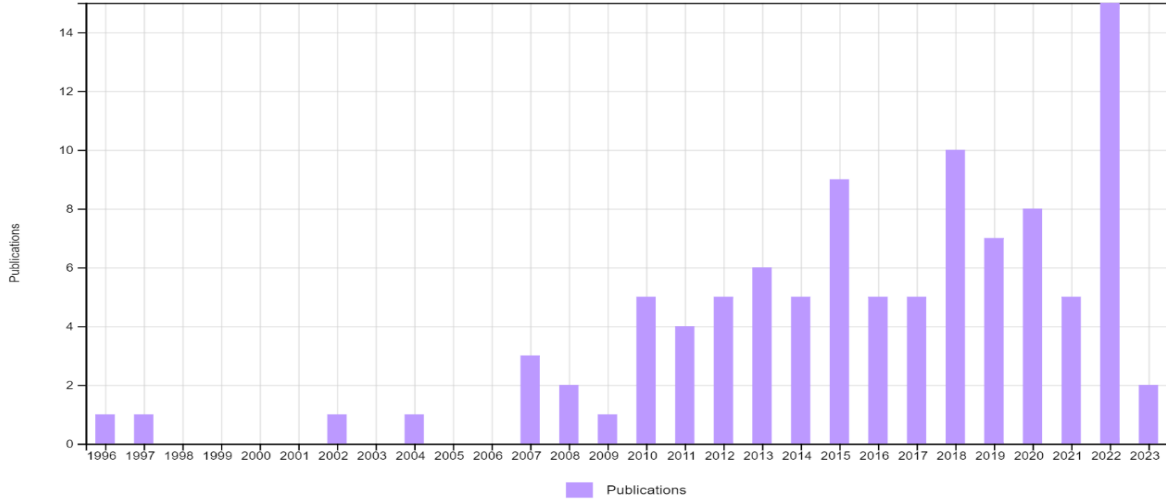
Wos’ta en fazla atıf alan eserin 2002 yılında yazıldığı ve 716 atıf aldığı görülmüştür (Papacharissi, 2002). Ayrıca Grafik 1 incelendiğinde; tüm çalışmalar açısından Wos’ta en fazla 2022 yılında 298 atıf alındığı dikkati çekmektedir.

Grafik 1. 1996-2023 Yılı WoS'ta Yer Alan Yayınlar ve Atıfların Dağılımı

Scopus veri tabanında en fazla atıf alan eserle, WoS'taki en fazla atıf alan eserin aynı çalışma olduğu sonucuna varılmıştır (Papacharissi, 2002).

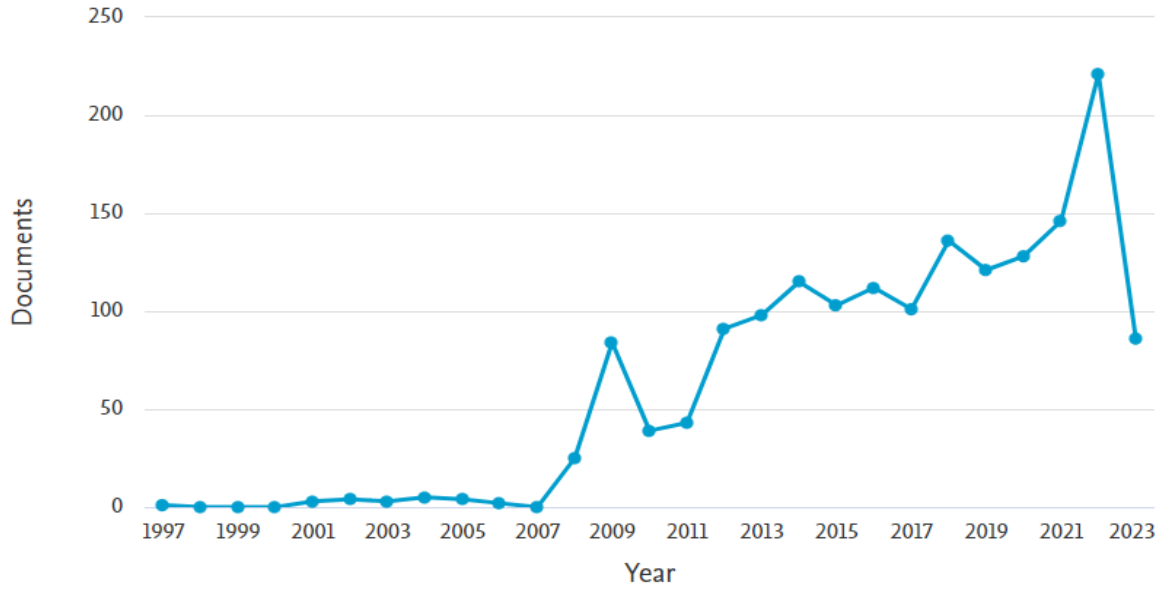
Grafik 2 incelendiğinde; WoS'ta en fazla yayının 15 adet akademik çalışma ile 2022 yılında yapıldığı ve ilk çalışmanın da 1996 yılında yazıldığı görülmüştür.

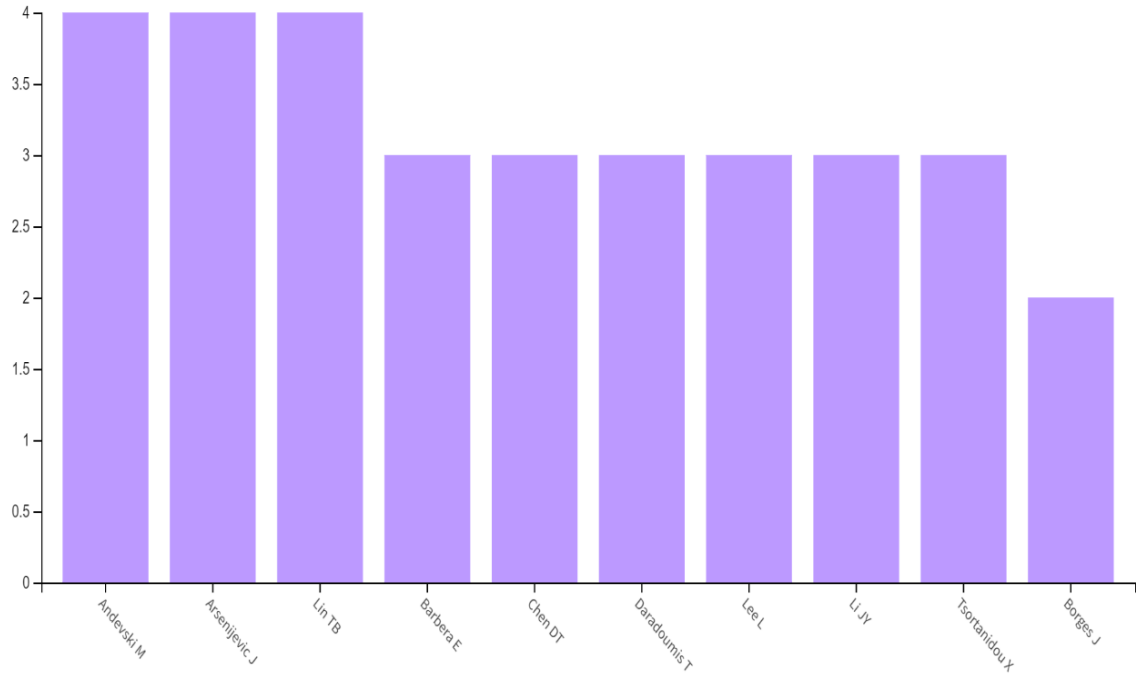
Grafik 2. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yıllara göre Dağılımı

Grafik 3'e bakıldığında; Scopus veri tabanında ilk çalışmanın 1997 yılında yapıldığı (Weinberger, 1997) ve en fazla akademik çalışmanın ise 2022 yılında gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Documents by year

Grafik 3. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

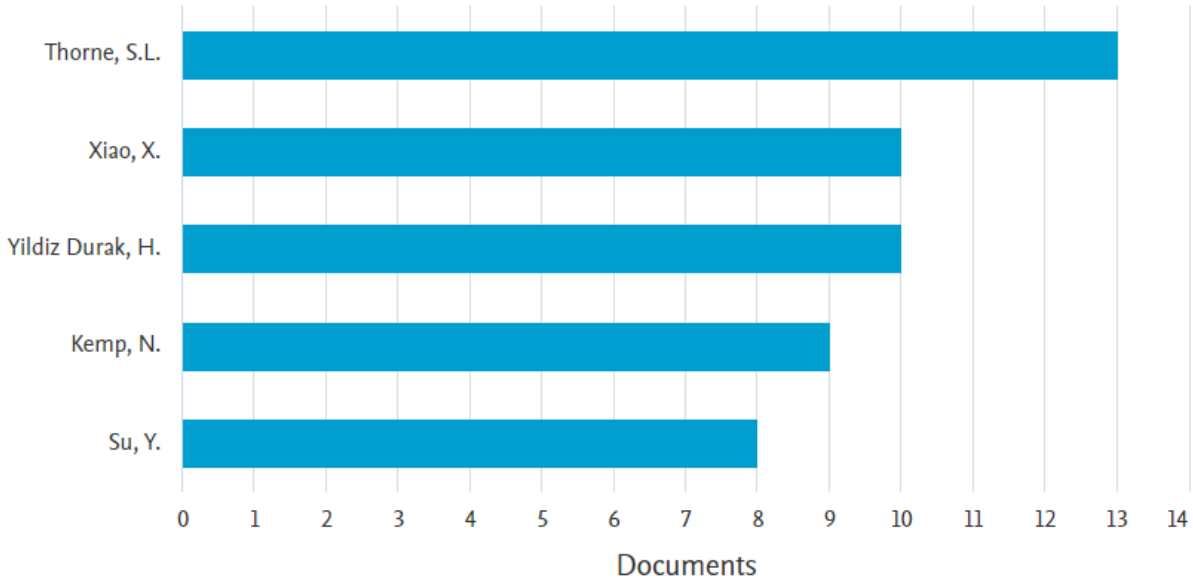
Grafik 4'te WoS'ta en fazla akademik çalışması olan 10 adet yazar bilgisi verilmiştir. WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazarlara göre dağılımlarına bakıldığında; 4'er çalışma ile en fazla akademik çalışmaya Andevski M, Arsenijevic J ve Lin TB'nin sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Grafik 4. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazarlara Göre Dağılımı (İlk 10 Yazar)

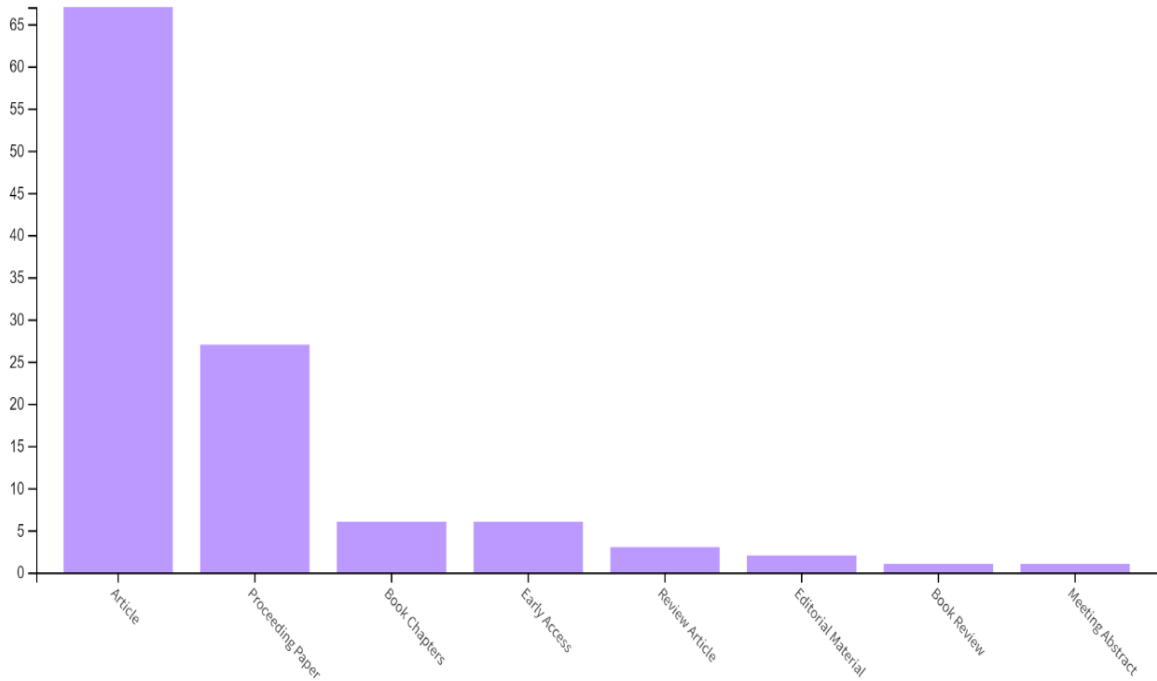
Grafik 5'te Scopus'ta en fazla akademik çalışması olan 5 adet yazar bilgisi verilmiştir. Grafik incelendiğinde, en fazla çalışması olan yazarların; Thorne, S.L. (13), Xiao, X. (10) ve Yıldız Durak, H. (10) olduğu görülmektedir.

Documents by author

Compare the document counts for up to 15 authors.

Grafik 5. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazarlara Göre Dağılımı (İlk 5 Yazar)
Wos veri tabanında çalışmaların türüne göre dağılımı Grafik 6'da verilmiştir. Grafiğe bakıldığında; en fazla makale türünde oldukları görülmektedir.

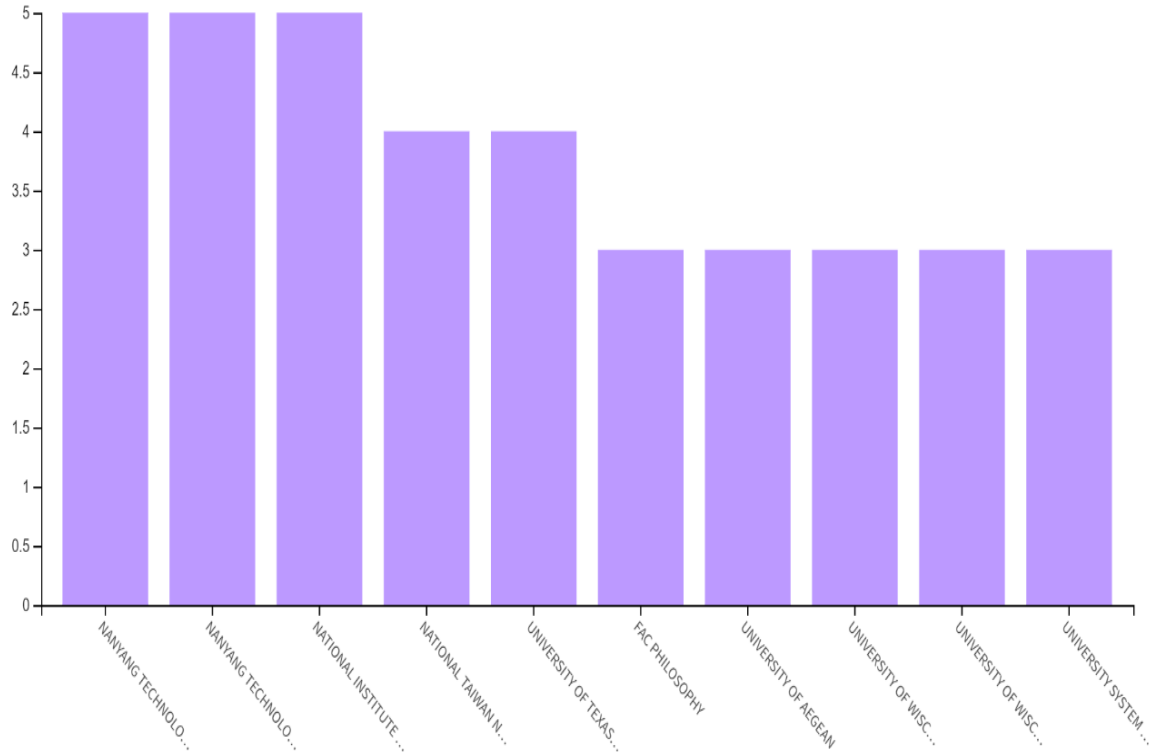

Grafik 6. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Türüne Göre Dağılımı
Tablo 1'de Scopus veri tabanında yer alan çalışmaların türüne göre dağılımı incelendiğinde; en fazla makale türünde çalışmalar yapıldığı dikkati çekmektedir.

Tablo 1. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Türüne Göre Dağılımı

Document type ↑	Documents ↓
Article	1025
Book Chapter	343
Conference Paper	135
Book	87
Review	52
Editorial	21
Note	7
Data Paper	1

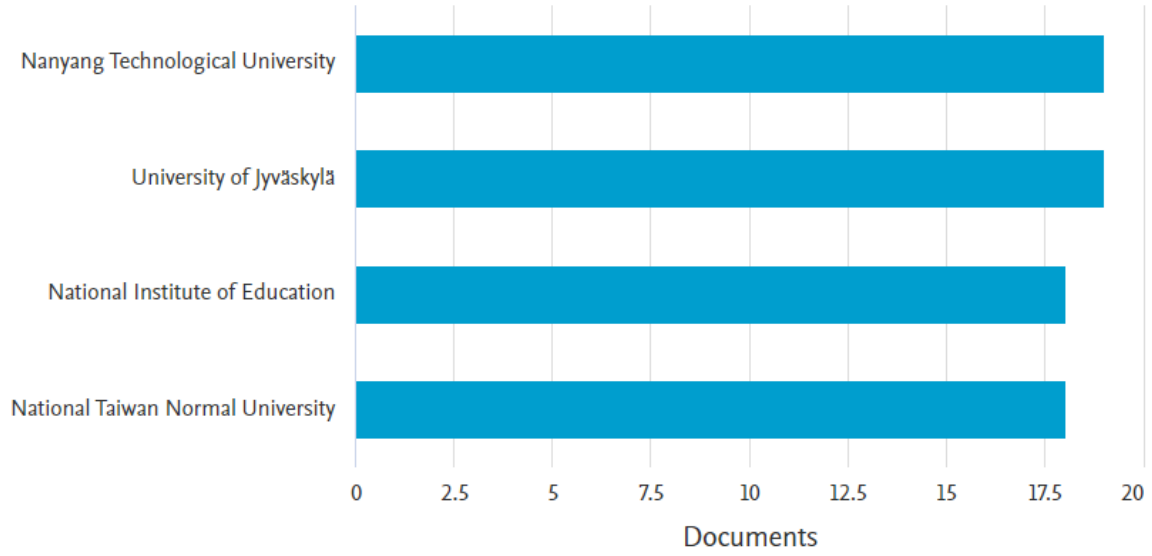
Grafik 7'de WoS'ta yer alan akademik çalışmaların kurumlarına göre dağılımı verilmiştir. Grafığe göre en fazla çalışmanın yer aldığı kurumun Nanyang Teknoloji Üniversitesi olduğu göze çarpmaktadır.

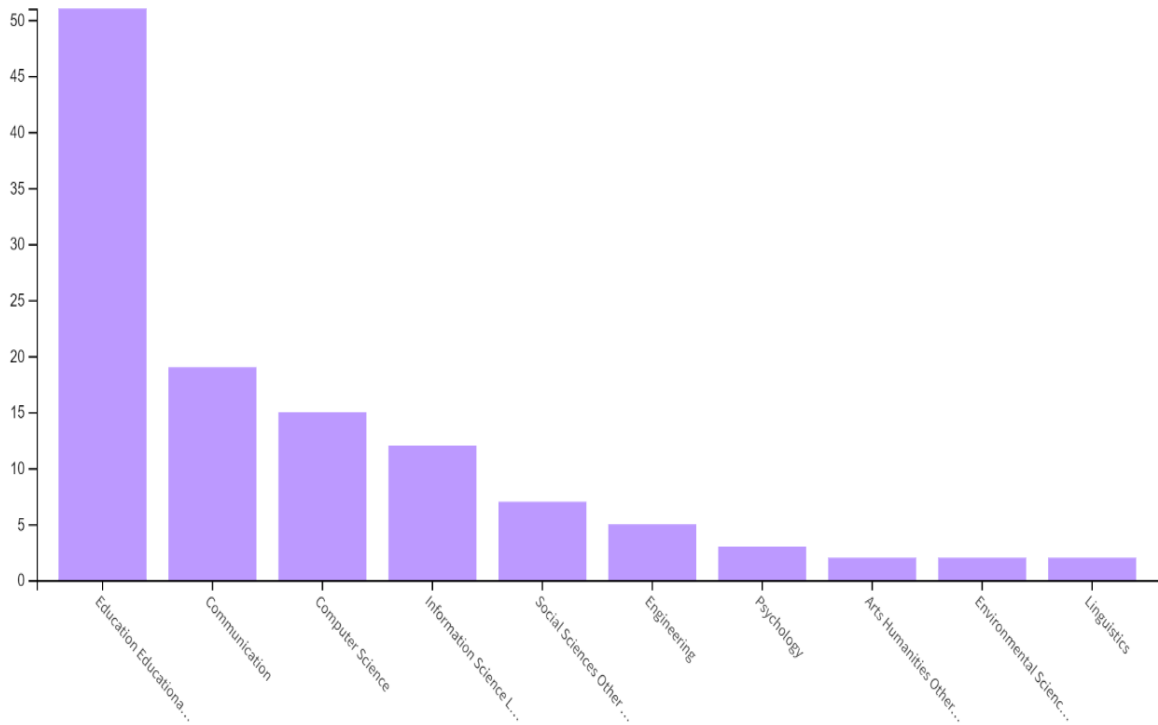
Grafik 7. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Kurumlarına Göre Dağılımı (İlk 10 Kurum)
Scopus veri tabanında yer alan akademik çalışmaların dağılımını gösteren Grafik 8 incelendiğinde; Nanyang Teknoloji Üniversitesi'nin 19 adet çalışmayla birinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Documents by affiliation ①

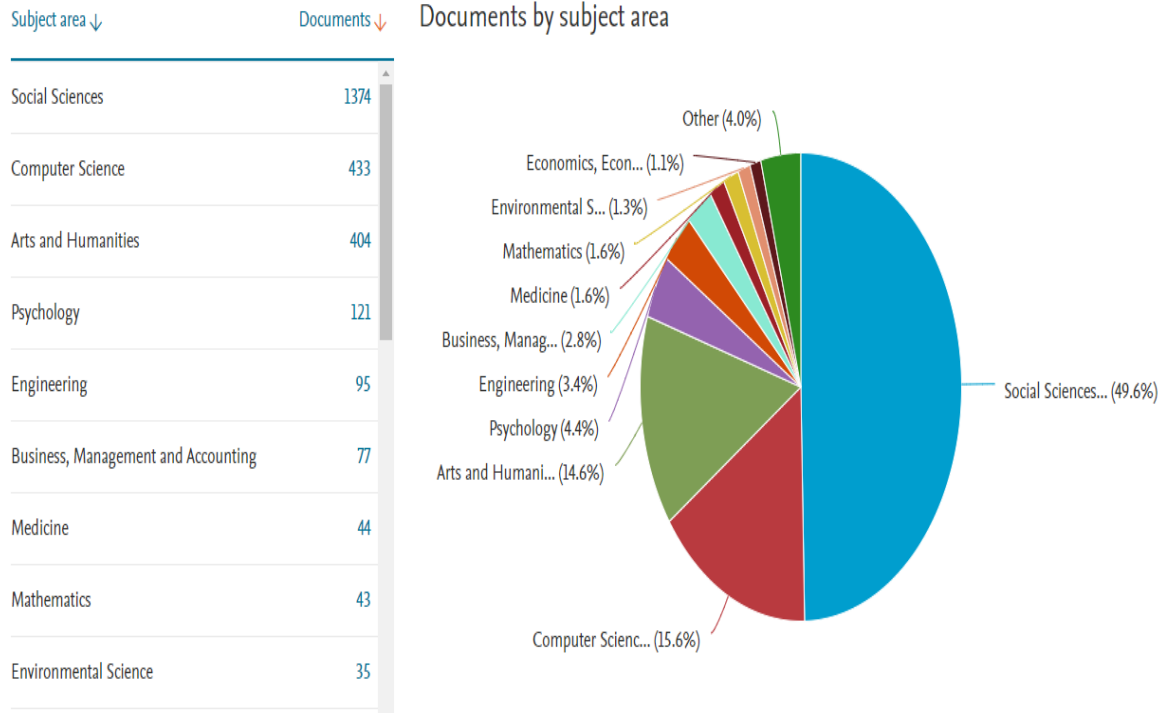
Compare the document counts for up to 15 affiliations.

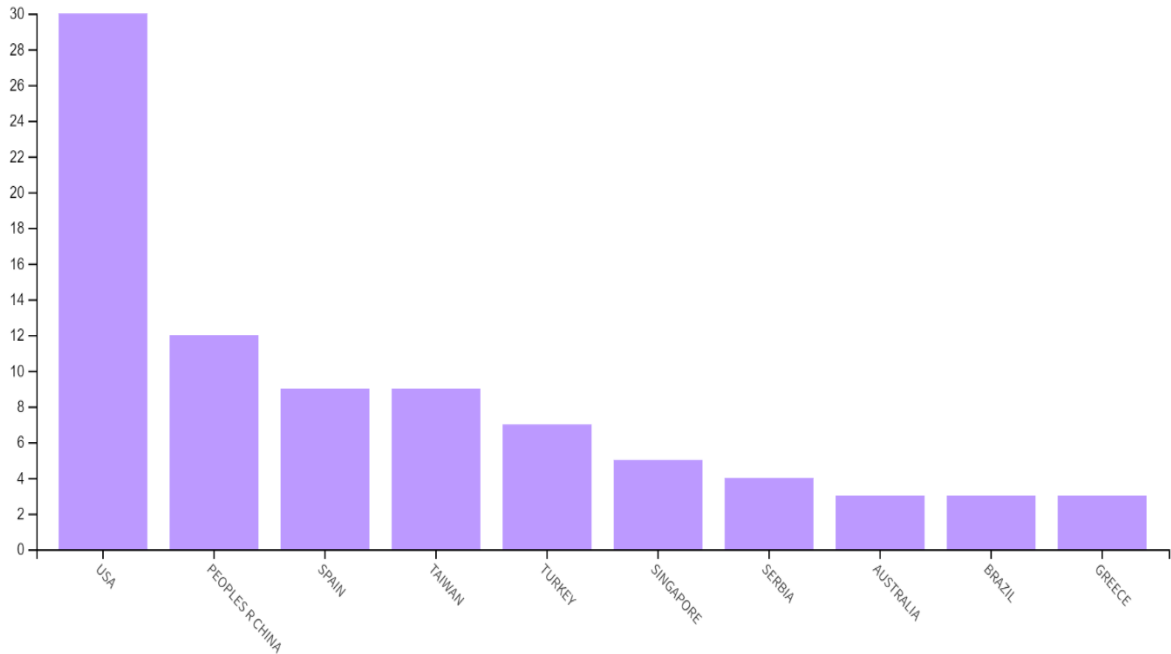
Grafik 8. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Kurumlarına Göre Dağılımı (İlk 4 Kurum)
 Grafik 9'da WoS'ta yer alan akademik çalışmaların araştırma alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında; 51 adet çalışma ile en fazla Eğitim alanında yazıldıkları belirlenmiştir.

Grafik 9. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Araştırma Alanlarına Göre Dağılımı
 Scopus veri tabanında yer alan akademik çalışmaların araştırma alanlarına göre dağılımı Grafik 10'da verilmiştir. Grafiğe göre en fazla sosyal bilimler alanında çalışmaları yapıldığı görülmüştür.

Grafik 10. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Araştırma Alanlarına Göre Dağılımı
WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazıldığı ülkelere göre dağılımlarına bakıldığında; ilk sırada Amerika (30 adet) yer almaktadır (Grafik 11).

Grafik 11. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazıldığı Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 10 Ülke)
Scopus veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazıldığı ülkelere dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Tabloya göre, Amerika'nın 563 akademik çalışmayla birinci sırada yer aldığı dikkati çekmektedir.

Tablo 2. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazıldığı Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 6 Ülke)

Country/Territory ↑	Documents ↓
 United States	563
 Australia	140
 Spain	126
 United Kingdom	124
 China	92
 Turkey	73

Tablo 3'te WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımına bakıldığında; 93 adet çalışmanın İngilizce dilinde yazıldığı, yalnızca 1 tane çalışmanın ise Türkçe ele alındığı görülmektedir.

Tablo 3. WoS'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

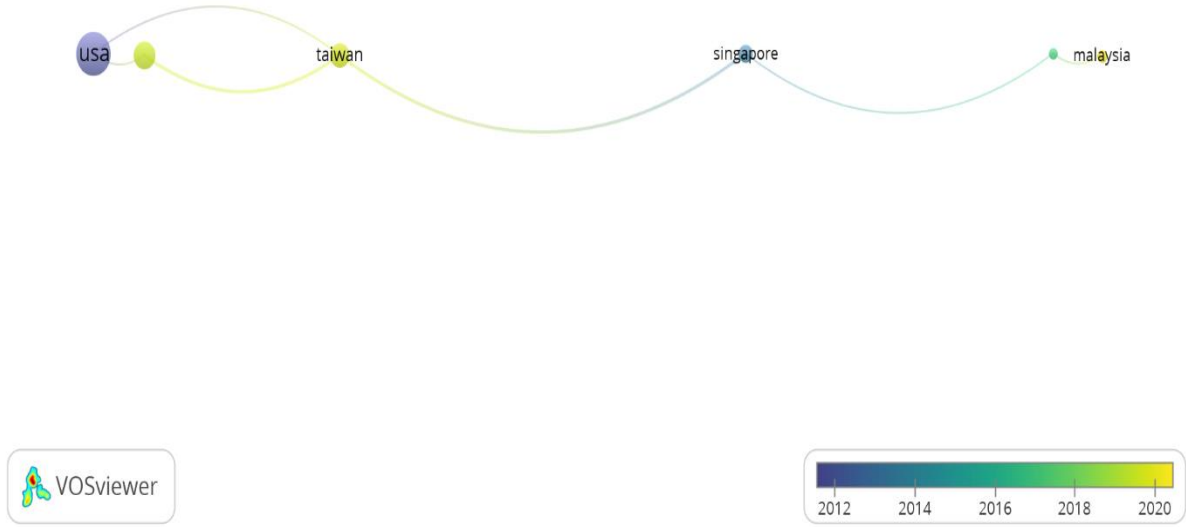
Field: Languages	Record Count	% of 101
English	93	92.079%
Spanish	4	3.960%
Chinese	1	0.990%
Malay	1	0.990%
Portuguese	1	0.990%
Turkish	1	0.990%

Scopus'ta yer alan akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir. Tabloya göre büyük oranda İngilizce yazıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Scopus'ta Yer Alan Akademik Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

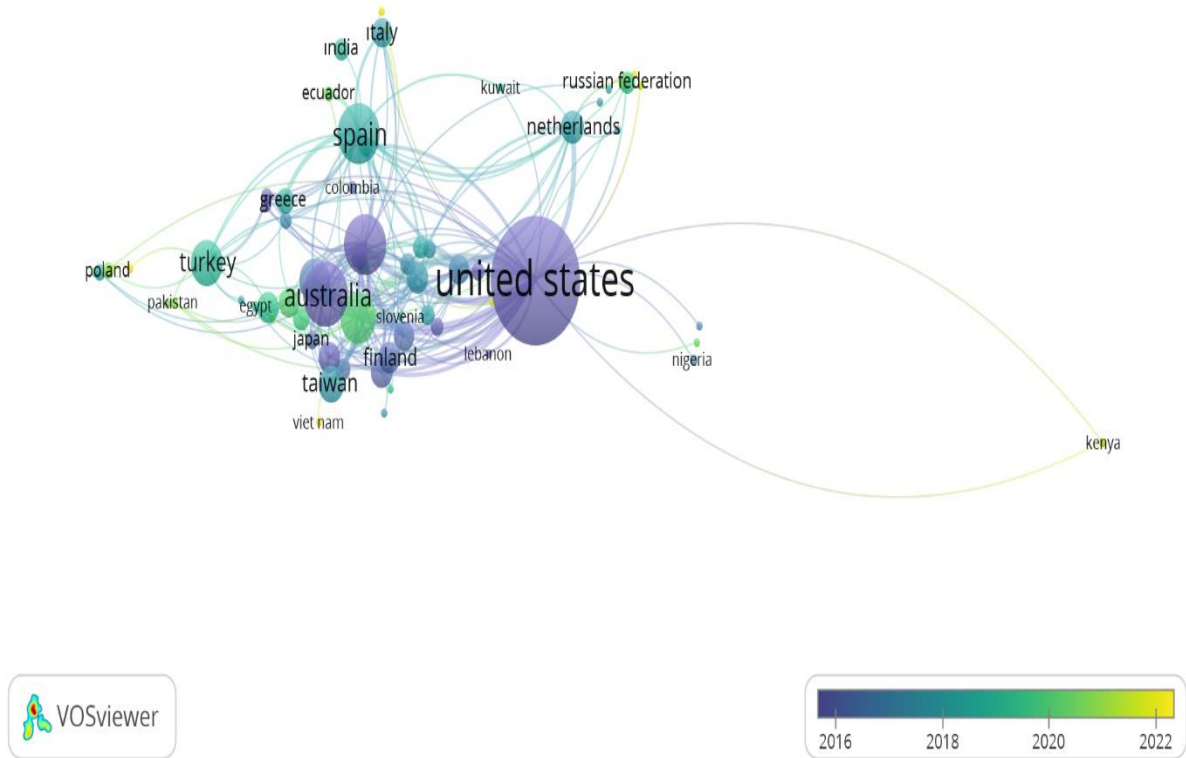
☐ English	(1,602) >	☐ Ukrainian	(2) >
☐ Spanish	(44) >	☐ Croatian	(1) >
☐ Portuguese	(11) >	☐ Lithuanian	(1) >
☐ Turkish	(6) >	☐ Polish	(1) >
☐ French	(4) >	☐ catalan	(1) >
☐ Italian	(3) >		
☐ Chinese	(2) >		
☐ German	(2) >		
☐ Malay	(2) >		
☐ Russian	(2) >		

WoS veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen ülke ortak yazarlık ağı haritası için, belge başına en fazla ülke sayısı 25, bir ülkenin en az sahip olduğu belge sayısı 2, bir ülkenin en az sahip olduğu alıntı sayısı da 1 seçilmiştir. 37 ülkeden 15'inin eşik değerini karşıladığı fakat bunlardan 6 tanesinin birbirine bağlantılı olduğu görülmüştür. En büyük bağlantılı öge seti olarak 6 ülkenin içinde yer aldığı ülke ortak yazarlık ağı haritası oluşturularak, Şekil 1'de sunulmuştur. Yoğun olarak birbirleriyle iş birliği içerisinde bulunan ülkelerin yer aldığı haritada, en yoğun bağlantıya sahip ülkenin Amerika olduğu görülmüştür.

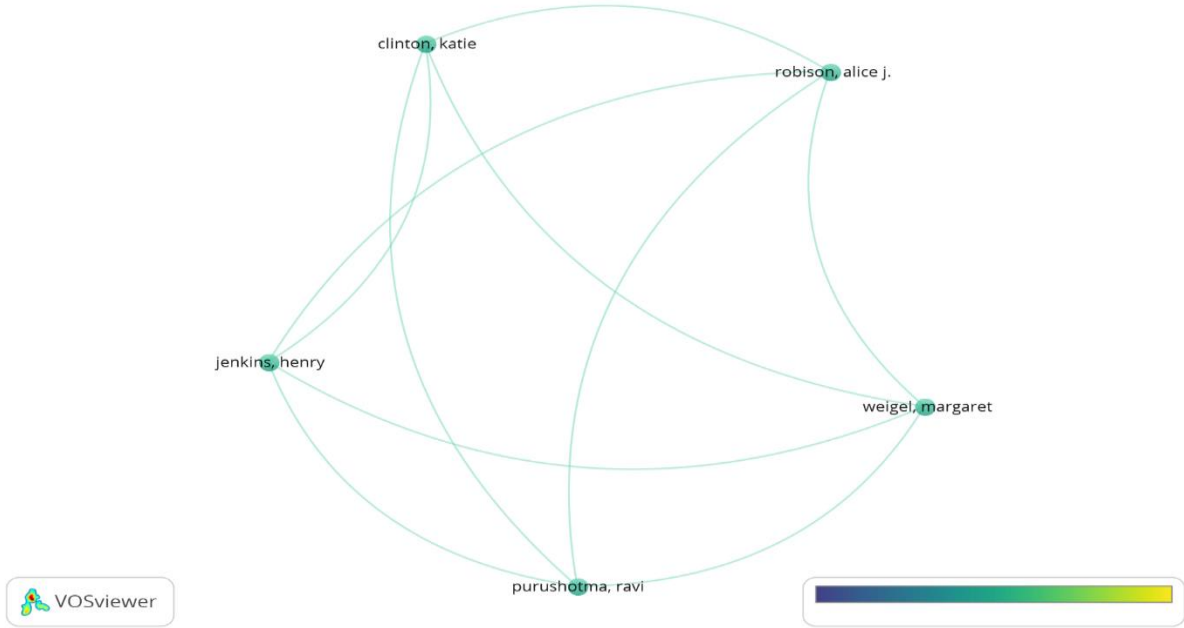
Şekil 1. Ülke Ortak Yazarlık Ağı Haritası (WoS)

Scopus veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen ülke ortak yazarlık ağı haritası için, belge başına en fazla ülke sayısı 25, bir ülkenin sahip olduğu belge sayısı 2, bir ülkenin en az sahip olduğu alıntı sayısı da 1 seçilmiştir. 106 ülkeden 74'ünün eşik değerini karşıladığı fakat bunlardan 69 tanesinin birbirleriyle bağlantılı olduğu görülmüştür. En yüksek bağlantılı öge seti olarak 69 ülkenin içinde bulunduğu ülke ortak yazarlık ağı haritası oluşturularak, Şekil 2'de sunulmuştur. Yoğun olarak birbirleriyle iş birliği içerisinde bulunan ülkelerin yer aldığı haritada; başta Amerika olmak üzere, İspanya, İngiltere, Çin, Avustralya, Kanada ve Almanya'nın olduğu belirlenmiştir.

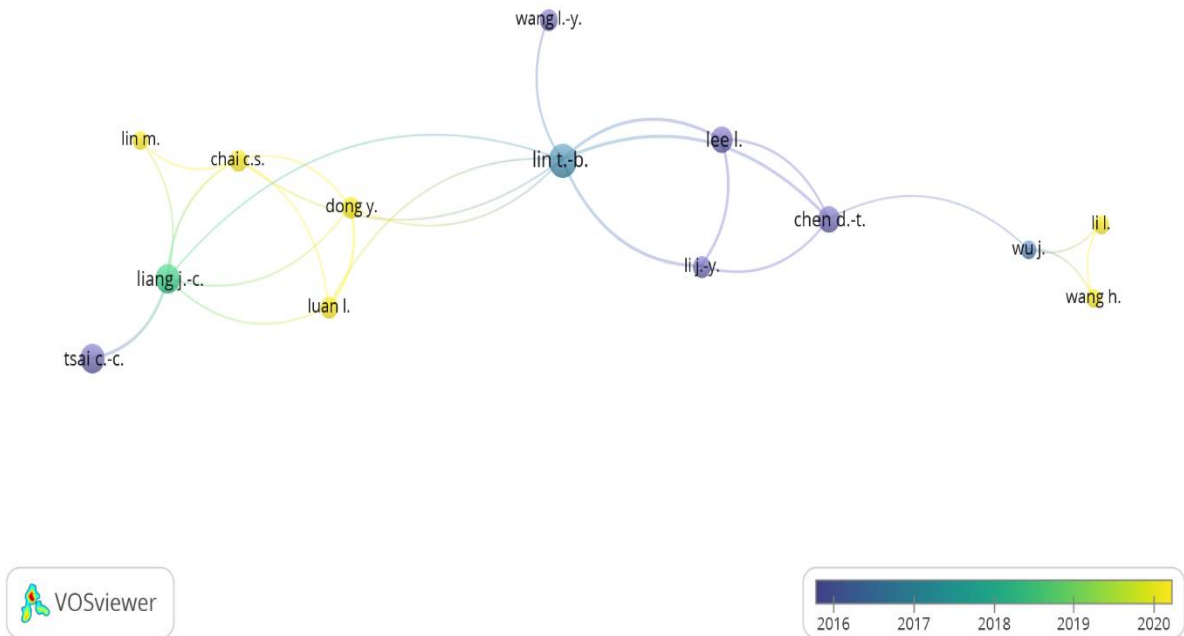
Şekil 2. Ülke Ortak Yazarlık Ağı Haritası (Scopus)

WoS veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen yazar ortak atıf ağı haritası için, bir yazarın an az 2 belgeye ve en az 1 atfa sahip olması seçilmiş, 192 yazardan 22'sinin eşiği sağladığı görülmüştür. 22 adet yazarın arasında 5 tanesinin birbiriyle bağlantılı olduğu görülerek, yalnızca bu 5 yazarın içinde yer aldığı yazar ortak atıf ağı haritası oluşturulmuştur. Şekil 3'te verilen yazar ortak atıf ağı haritasına göre, bağlantı gücü en yüksek yazarın Clinton, Katie olduğu görülmüştür.

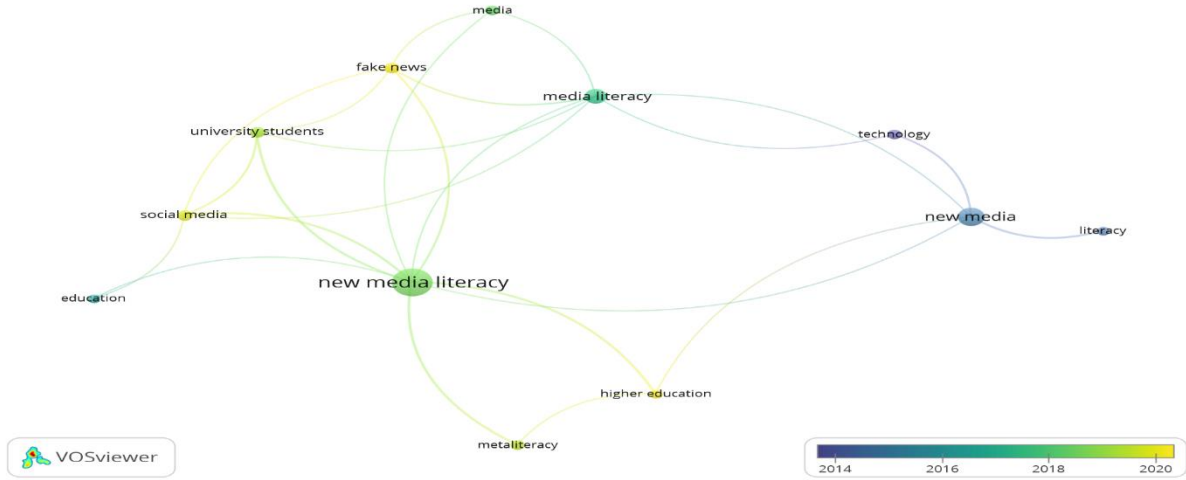
Şekil 3. Yazar Ortak Atıf Ağı Haritası (WoS)

Scopus veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen yazar ortak atıf ağı haritası için, bir yazarın an az 2 belgeye ve en az 1 atfa sahip olması seçilmiş, 3158 yazardan 431'inin eşiği sağladığı görülmüştür. 431 adet yazarın arasında 14 tanesinin birbiriyle bağlantılı olduğu görülerek, yalnızca bu 14 yazarın içinde yer aldığı yazar ortak atıf ağı haritası oluşturulmuştur. Şekil 4'te verilen yazar ortak atıf ağı haritasına göre, bağlantı gücü en yüksek yazarın Lin t.-b. olduğu belirlenmiştir.

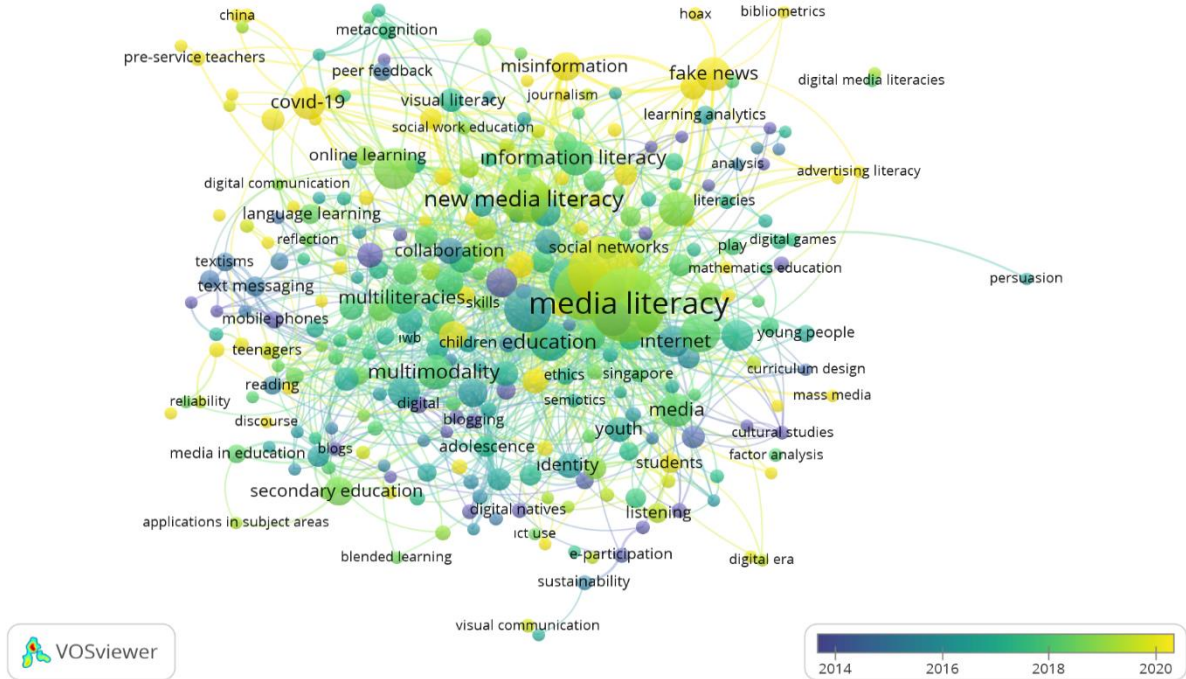
Şekil 4. Yazar Ortak Atıf Ağı Haritası (Scopus)

WoS veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen anahtar sözcük birlikteliği ağ haritası için, bir anahtar kelimenin en az oluşum sayısı 3 tercih edilerek, 339 anahtar kelimenin 12'sinin eşiği karşıladığı ve 12'sinin de birbirleriyle bağlantılı olduğu belirlenmiştir. Bağlantılı olan 12 adet anahtar kelimeye ait anahtar sözcük birlikteliği ağ haritası Şekil 5'te verilmiştir. Anahtar kelime birlikteliği sıklığı en yoğun olan kelimelerin; new media literacy, media literacy, new media, social media, fake news ve university students olduğu görülmüştür.

Şekil 5. Anahtar Sözcük Birlikteliği Ağ Haritası (WoS)

Scopus veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen anahtar sözcük birlikteliği ağ haritası için, bir anahtar kelimenin minimum oluşum sayısı 3 tercih edilerek, 3512 anahtar kelimenin 300'ünün eşiği karşıladığı görülmüştür. 300 adet anahtar kelime arasında 299 tanesinin birbiriyle bağlantılı olduğu görülerek, yalnızca bu 299 anahtar kelimenin içinde yer aldığı anahtar sözcük birlikteliği ağ haritası oluşturulmuştur. Şekil 6'da verilen anahtar sözcük birlikteliği ağ haritasına göre, anahtar kelime birlikteliği sıklığı en yoğun olan kelimelerin; media literacy, social media, digital literacy, literacy ve new media literacy olduğu görülmüştür.

Şekil 6. Anahtar Sözcük Birlikteliği Ağ Haritası (Scopus)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, WoS ve Scopus veri tabanlarında yer alan yeni medya okuryazarlığı konusunda yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik profilini oluşturmak ve de kıyaslamak amacıyla yapılmıştır. Böylelikle yeni medya okuryazarlığı konusunda yapılan çalışmaların gelişimleri, eğilimleri ortaya konulmuştur.

31 Mayıs 2023 tarihinde her iki veri tabanında yer alan “all fields” bölümüne “new media literacy” kelimesi yazılarak tarama yapılmış, ortaya çıkan sonuçlar farklı değişkenler aracılığıyla incelenmiş ve de karşılaştırılmıştır. Wos ve Scopus veri tabanlarından elde edilen veriler; atıf durumlarına, yıllara, yazarlara, türüne, kurumlarına, araştırma alanlarına, yazıldığı ülkeye ve yazım diline göre ayrılarak incelenmiştir.

Wos’ta en fazla atıf alan eserin 2002 yılında yazıldığı ve 716 atıf aldığı, tüm çalışmalar açısından bakıldığında ise en fazla 2022 yılında 298 atıf alındığı görülmüştür. Scopus veri tabanında en fazla atıf alan eserle WoS’taki en fazla atıf alan eserin aynı eser olduğu sonucuna da varılmıştır.

Wos’ta en fazla yayının sırasıyla; 15 adet akademik çalışma ile 2022 yılında, 10 adet akademik çalışma ile 2018 yılında ve 9 adet akademik çalışma ile 2015 yılında yapıldığı belirlenmiştir. İlk çalışmanın 1996 yılında yapıldığı, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003, 2005 ve 2006 yıllarında ise hiçbir çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Scopus veri tabanında ilk çalışmanın 1997 yılında yapıldığı ve 221 adet akademik çalışma ile en fazla akademik çalışmanın ise 2022 yılında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu sıralamayı; 2021 yılında 146 adet, 2018 yılında ise 136 adet akademik çalışma takip ettiği görülmüştür. WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazarlara göre dağılımlarına bakıldığında; 4’er çalışma ile en fazla akademik çalışmaya Andevski M, Arsenijevic J ve Lin TB’nin sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Scopus’ta en fazla akademik çalışması olan yazarların sırasıyla; Thorne, S.L. (13), Xiao, X. (10), Yıldız Durak, H. (10), Kemp, N. (9) ve Su, Y. (8) olduğu görülmektedir.

WoS’ta çalışmaların türüne göre dağılımına bakıldığında, en fazla makale türünde oldukları ve bu sıralamayı bildiri ve kitap bölümünün takip ettiği belirlenmiştir. Scopus veri tabanında yer alan çalışmaların türüne göre dağılımı incelendiğinde; en fazla makale türünde çalışmalar yapıldığı ve makaleden sonra, kitap bölümü ile bildiri sayısında çoğunluk olduğu sonucuna varılmıştır. Her iki veri tabanında da makale türünde çalışmaların yoğunluklu olarak yer aldıkları görülmüştür.

Scopus ve Wos’ta yer alan akademik çalışmaların kurumlarına göre dağılımları incelendiğinde; her iki veri tabanında da en fazla çalışmanın yer aldığı kurumun Nanyang Teknoloji Üniversitesi olduğu belirlenmiştir.

Wos’ta yer alan akademik çalışmaların araştırma alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında; 51 adet çalışma ile en fazla Eğitim alanında yazıldıkları ve bu sıralamayı 19 adet çalışmayla İletişim, 15 adet çalışmayla Bilgisayar Biliminin takip ettiği görülmüştür. Scopus veri tabanında yer alan akademik çalışmaların araştırma alanlarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla sosyal bilimler (1374) alanında çalışmaların yürütüldüğü, bu sıralamayı da bilgisayar bilimi (433) ve Sanat ve Beşeri Bilimler (404) alanlarının izlediği belirlenmiştir.

WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazıldığı ülkelere göre dağılımlarına bakıldığında; birinci sıradaki 30 adet çalışmaya sahip Amerika’nın ardından sırasıyla; 12 adet çalışmayla Çin, 9’ar adet çalışmayla İspanya ile Tayvan ve 7 adet çalışmayla Türkiye’nin geldiği görülmüştür. Scopus veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazıldığı ülkelere dağılımı incelendiğinde ise; Amerika’nın 563 akademik çalışmayla birinci sırada yer aldığı, ardından Avustralya, İspanya, İngiltere, Çin ve Türkiye’nin geldiği görülmektedir. Her iki veri tabanında da akademik çalışmaların yazıldığı ülke dağılımlarında, birinci sırada Amerika’nın yer aldığı dikkati çekmektedir.

WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımı incelendiğinde; 93 adet çalışmanın İngilizce dilinde yazıldığı belirlenmiştir. Ayrıca 4 adet İspanyolca ile birer adet Çince, Malayca, Portekizce ve Türkçe ele alındığı görülmüştür. Scopus’ta yer alan akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımlarına bakıldığında; büyük oranda İngilizce (1602) yazıldığı, ardından İspanyolca (44), Portekizce (11), Türkçe (6), Fransızca (4) ve İtalyanca (3)’nün geldiği belirlenmiştir. Bu konuda WoS’ta 6 dilde, Scopus’ta ise 15 dilde çalışma yapıldığı, bu çalışmaların da her iki veri tabanında İngilizce çoğunlukla yazıldığı sonucuna varılmıştır.

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, hem WoS hem de Scopus’tan elde edilen veriler kullanılarak, ülke ortak yazarlık ağı haritası, yazar ortak atıf ağı haritası ile anahtar sözcük birlikteliği ağı haritası oluşturulmuştur.

Hem WoS hem de Scopus veri tabanında yer alan bilgiler ışığında oluşturulan ülke ortak yazarlık ağı haritasına bakıldığında en yoğun bağlantıya sahip ülkenin Amerika olduğu görülmüştür.

WoS'ta yer alan bilgiler ışığında oluşturulan yazar ortak atıf ağı haritası incelendiğinde, bağlantı gücü en yüksek yazarın Clinton, Katie olduğu belirlenmiştir. Scopus'ta yer alan bilgiler ışığında oluşturulan yazar ortak atıf ağı haritasına bakıldığında ise, bağlantı gücü en yüksek yazarın Lin t.-b. olduğu sonucuna varılmıştır.

WoS'ta yer alan bilgiler ışığında oluşturulan anahtar sözcük birlikteliği ağı haritası incelendiğinde, anahtar kelime birlikteliği sıklığı en yoğun olan kelimelerin; new media literacy, media literacy, new media, social media, fake news ve university students olduğu görülmüştür. Scopus'ta yer alan bilgiler ışığında oluşturulan anahtar sözcük birlikteliği ağı haritasına bakıldığında ise, anahtar kelime birlikteliği sıklığı en yoğun olan kelimelerin; media literacy, social media, digital literacy, literacy ve new media literacy olduğu belirlenmiştir. Her iki veri tabanı içerisinde yer alan anahtar kelimelerden; new media literacy, media literacy ve social media adlı kelimelerin en yoğun kullanılan anahtar kelimeler olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmada yalnızca WoS ve Scopus veri tabanlarından elde edilen veriler kullanılarak kıyaslama yapılmıştır. Sobiad, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Pubmed, Proquest, Ebsco gibi veri tabanları da araştırmaya dahil edilerek, daha büyük veri havuzundan faydalanılabilir, literatüre katkıda bulunulabilir.

KAYNAKÇA

Akgül Arslan, E. (2022). Siyasal hayattan örneklerle Türkiye'de yeni medyanın gücü. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (3), 272-281.

Alkan, G. (2014). Türkiye'de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.

Bak, G. (2023a). Türkiye'de müzik ve iletişim konularında yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *BELGÜ/Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8, 1-21.

Bak, G. (2023b). WoS veri tabanında yer alan Türkiye'de yazılmış göstergebilim konulu akademik çalışmaların farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, 6 (1), 83-92.

Binark, M. (2014). *Yeni medya çalışmalarında araştırma yöntem ve teknikleri*. İstanbul:Ayrıntı Yayınları.

Çizmecici, S. ve Karabağ Köse, E. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yeni medya okuryazarlığı üzerine bir inceleme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9, 126-146 .

Elden, M. (2013). *Reklam ve reklamcılık*. İstanbul: Say Yayınları.

Erdem, C. (2018). Medya okuryazarlığı araştırmalarında eğilimler: Lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11 (4), 693-717.

Eşidir, O. V. ve Bak, G. (2023). WoS veri tabanında yazılmış yerel basın konulu akademik çalışmaların bibliyometrik profili. Ethem İ. Şahin ve Jamal Eldin Fadoul Mohammed İbrahim (Editörler), *BİLTEK-VII/ 7. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar ve Güncel Gelişmeler Kongresi*, 26-27 Mayıs 2023, Ankara, 1330-1348.

Eşidir, O. V., Bak, G. ve Bilgili, E. (2023). Scopus veri tabanında yer alan Türkiye'de yazılmış siyasal iletişim konulu akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. Xayrulla Pulatov ve Gulbaxar Tavaldieva (Editörler), *Ali Şir Nevaî Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi*, 22-23 Mayıs 2023, Taşkent/Özbekistan, 143-153.

Eşidir, Y. ve Gültekin, A. B. (2023) A bibliometric analysis on life cycle assessment of bricks. *Periodica Polytechnica Architecture*, 54 (1), 63-72.

Göksel, A. G. ve Caz, Ç. (2020). Yeni medya okuryazarlığı: Spor bilimleri fakültesi öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 692-700.

İrvan, S. (2002). *Medya kültür siyaset*. Ankara: Alp Yayınevi.

Karaduman, S. (2019). Yeni medya okuryazarlığı: Yeni beceriler/olanaklar/riskler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6 (1), 683-700.

Kubilay, Ç. ve Ova, N. (2022). Türkiye'de sosyal medya ve gazetecilik literatürü: Hakemli dergi makaleleri üzerine bibliyometrik bir analiz. *Yeni Medya*, 12, 117-139 .

Lazar, J. (2009). *İletişim bilimi*. Cengiz Anık (Çev.), Ankara: Vadi Yayınları.

Papacharissi, Z (2002). The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4 (1), 9-27.

Scopus (2023). Elsevier. <https://www.elsevier.com/solutions/scopus>, Erişim Tarihi: 31.05.2023.

Weinberger, M. I. (1997). Just in time learning with Electric Library. *Library Trends*, 45 (4), 623-638.

WoS (2023). <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>, Erişim Tarihi: 31.05.2023.